

Zooals men ziet, zijn de uitkomsten bevredigend. Over enkele duizendste procenten mag men bij dit klinisch werk niet vallen. Mocht collega KOOPMAN of iemand anders langs dezen weg eens een bloedonderzoek gedaan willen hebben, dan verklaar ik mij daartoe gaarne bereid en zal ik eenige buisjes toezenden.

Amsterdam, 24 Februari 1917.

E. C. VAN LEERSUM.

TAENIA NANA.

Met groote belangstelling heb ik de verhandeling van dr. C. L. DE JONGH over bovenstaand onderwerp in de vorige aflevering gelezen. Zijn vermoeden, dat deze lintworm, al is hij niet in de Nederlandsche literatuur beschreven, niet tot de groote zeldzaamheden behoort, kan ik bevestigen, daar ik vijf gevallen heb waargenomen. Ik vond ze in 1907 in het Limburgsche mijndistrict. Toendertijd werd door mij en dr. W. R. H. KRANENBURG, in opdracht van den minister van landbouw, nijverheid en handel, een algemeen onderzoek ingesteld naar het voorkomen van mijnwormen bij de Limburgsche mijnwerkers. Van deze zeldzame gelegenheid maakten wij toen tevens gebruik om na te gaan, welke andere darmparasieten daar voorkwamen. Wij onderzochten 2623 verschillende personen en vonden in 54 gevallen *anchylostomum duodenale* (2.058 pCt.), in 1090 gevallen *ascaris lumbricoides* (41.55 pCt.), in 954 gevallen *trichocephalus dispar* (36.37 pCt.). Van de meer zeldzame parasieten vonden wij 9 maal de *anguillula intestinalis* en verder eenige gevallen van *trichomonas hominis*. Toen wij ongeveer halverwege met ons onderzoek waren gevorderd, viel mijn oog op een vormsel, dat ik niet kende. Het bleek een parasietenei te zijn en wel dat van de *Taenia nana*. De eieren van dezen lintworm zijn zóó karakteristiek, dat het vaststellen der soort geen moeilijkheden opleverde. Ons was het voorkomen van *Hymenolepis* in Nederland onbekend, en ook bij het nazien der vaderlandsche literatuur kon ik geen gevallen vinden. Prof. C. PH. SLUITER, wien ik om inlichtingen verzocht, deed mij mede, dat ook hem geen gevallen in Nederland bekend waren. Bij onze verdere onderzoekingen hebben wij toen natuurlijk ook op het voorkomen van dezen parasiet gelet en konden wij hem nog in 4 andere gevallen aantonen. Onderzoek bij de families der besmette personen heeft ons geen uitkomst opgeleverd.

Bij 5 personen werd dus de aanwezigheid van *taenia nana* met zekerheid vastgesteld, doch zeer waarschijnlijk zouden wij er nog enkele meer hebben gevonden, indien wij reeds bij den aanvang van ons onderzoek het eerste geval hadden ontdekt. De mijnwerkersbevolking is wel zeer met darmparasieten besmet.

Naar aanleiding van de vraag, hoe de patiënten van collega DE JONGH besmet zijn geworden, moge nog het volgende worden opgemerkt. Natuurlijk kan men, nu eenmaal gevallen in Nederland gevonden zijn, aan een besmetting hier te lande denken. Toch lijkt het mij waarschijnlijker, dat de vader in Duisburg besmet is geworden. Ook in Duitschland heeft men den parasiet nog weinig beschreven, maar hij komt er voor. Voor zooverre mij bekend is, is Keulen de, het dichtst bij ons land bekende, vindplaats (MERTENS, *Berliner klin. Wochenschrift* 1892, n°. 44—45). Waar nu de worm in ons mijndistrict blijkt voor te komen, geloof ik, dat de kans zeer groot is, dat de vader hem uit Westphalen heeft meegebracht.

Amsterdam, 26 Februari 1917.

J. H. KUIJER.

ALCOHOL EN TUBERCULOSE.

Zeer dankbaar ben ik prof. EJKMAN, dat hij het de moeite waard gevonden heeft kanteekeningen te maken bij mijn opstel over het stuk van ORTH. Aan de voetangels in het gebied der beroepsstatistiek, waarop prof. EJKMAN zoo vriendelijk is mij te wijzen, had ik wel gedacht; ik geloof zelfs, dat zij mij van zijn eigen colleges zijn bijgebleven. Daarom, en omdat plaatsruimte en tijd mij niet toelieten al mijn be-